

LIFE Peat Restore LIFE 15/CCM/DE/000138

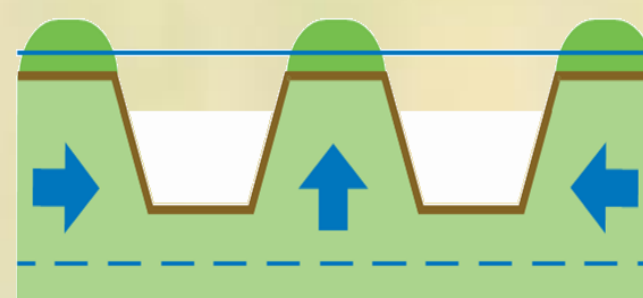

Per penkerius projekto *LIFE Peat Restore* vykdymo metus Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir Vokietijoje numatyta 5300 ha plote pagerinti nusausintų ir degradavusių pelkių būklę, atlikti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijų matavimus iki ekosistemų atkūrimo veiklų ir po jų. Gauti rezultatai bus pateikti nacionalinių ir Europos Bendrijos institucijų pareigūnams, atstovaujantiems pelkių atkūrimo ir klimato kaitos švelninimo sritims.

Atkūrimo priemonės

Projekto veiklomis siekiame atkurti pažeistų pelkių gebėjimą kaupti organinę anglį durpių pavidalu. Rezultatą pasieksime tvenkdami pelkes sausinančius griovius, kad nusausintose buveinėse būtų atkurtas optimalus, durpių formavimuisi palankus vandens lygis.

Skirtingoms projekto vietovėms bus taikomos individualios atkūrimo priemonės, atsižvelgiant į atkuriamų pelkių būklę ir jų gamtines ypatybes. Vienose teritorijose numatyta šalinti sumedėjusią augaliją (natūralioms pelkėms nebūdingus medžius ir krūmus), kitose – įkurdinti durpes formuojančius augalus (pavyzdžiui, kiminius).

Atkurtas vandens lygis
(artimas natūraliam)

Vandens lygis nusausintoje pelkėje

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų matavimai

Visose *LIFE Peat Restore* projekto vietovėse numatyta taikyti novatorišką šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) emisijų iš pažeistų buveinių nustatymo metodą. Remiantis Greifswaldo universiteto (Vokietija) mokslininkų sukurtą šiltnamio dujų emisijų pagal augalijos tipus (GEST – *Greenhouse Gas Emission Sites Types*) metodiką ir tiesioginiais CO₂ emisijų matavimais projekto vietovėse bus įvertintos ŠESD emisijos prieš atkūrimo veiklas ir po jų. Gauti duomenys paliudys atkūrimo priemonių efektyvumą ir pelkinių ekosistemų potencialą švelninti klimato kaitą.

Visuomenės švietimas

Projekto veiklose daug dėmesio skiriama visuomenės švietimui apie pelkių naudą ekosistemai. Atkreipiamas dėmesys į pelkių svarbą švelninant globalinę klimato kaitą, primenama, kokias problemas sukelia pelkių sausinimas ir netvarus išteklių naudojimas, atskleidžiama, kaip sudėtinga pažeistose buveinėse atkurti gyvybingas pelkines ekosistemas. Svarbu ne tik šviesti durpių naudotojus, bet ir informuoti nacionalinę bei Europos Bendrijos politikas formuojančius pareigūnus apie pelkių apsaugą kaip ekonomiškai efektyvią priemonę siekiant įgyvendinti Paryžiaus susitarimo tikslus dėl išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimo.

Remia EU LIFE programa

ES LIFE programa padalyta į aplinkos ir klimato politikos paprogrames. LIFE klimato politikos paprogramė remia projektus, ieškančius inovacinių sprendimų, reikšmingų sprendžiant klimato kaitos problemas Europoje, ir juos plėtojančius. Nuo 1992 m., kai buvo įkurta ES LIFE programa, finansuota daugiau kaip 300 projektų, susijusių su pelkių apsauga ir jų atkūrimu. ES parama projektui *LIFE Peat Restore* – 3 549 480 EUR (59,72 % viso projekto biudžeto).

Palikime durpes pelkēse

ES klimato kaitos švelninimo projektas

LIFE Peat Restore

2016–2021 m.

www.life-peat-restore.eu

CC-BY-SA 2018, NABU-Bundesverband. Nuotraukų autoriai: Leonas Jarašius ir Mara Pakalne

Palikime durpes pelkėse

Pelkės pasaulyje

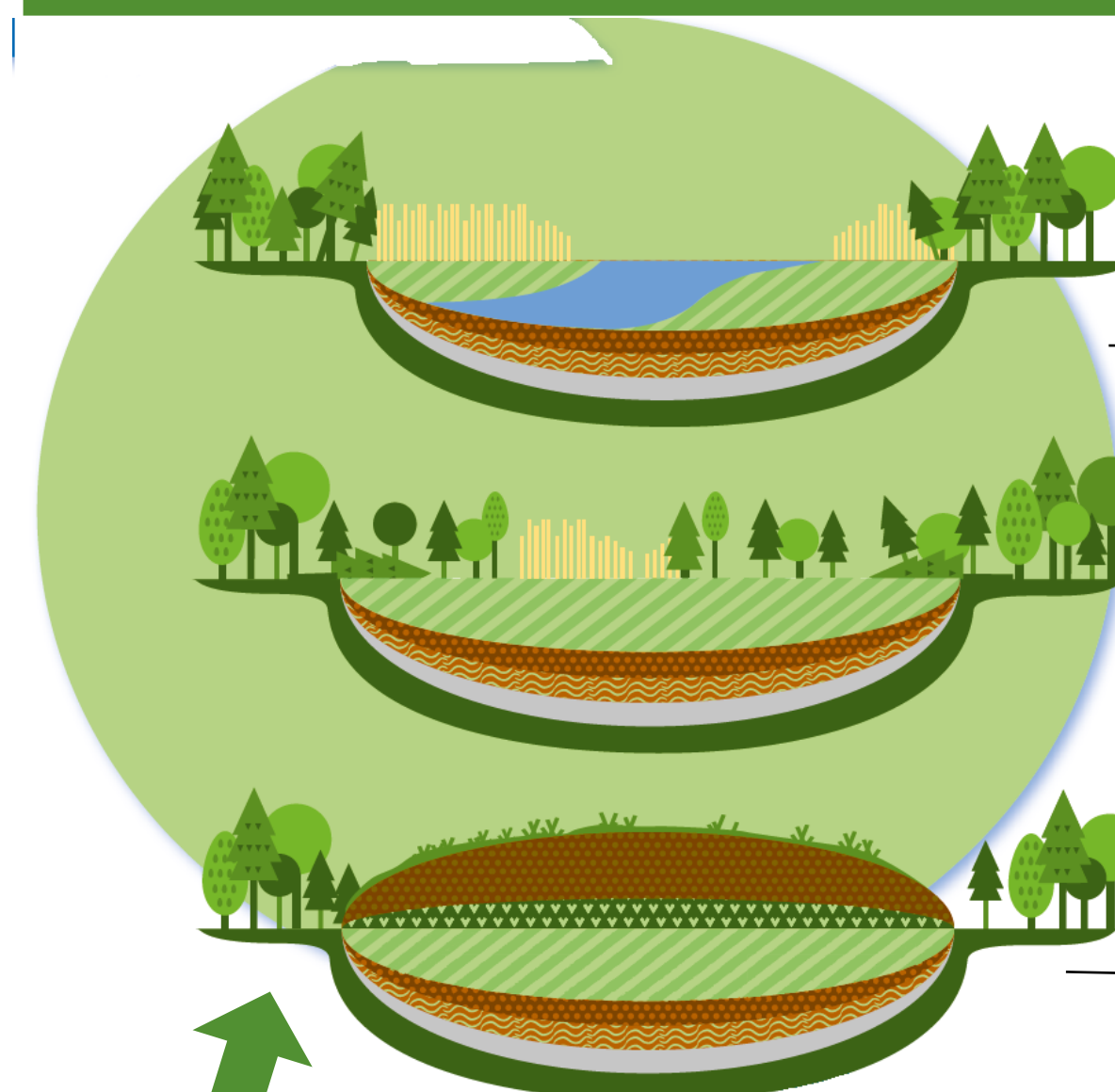
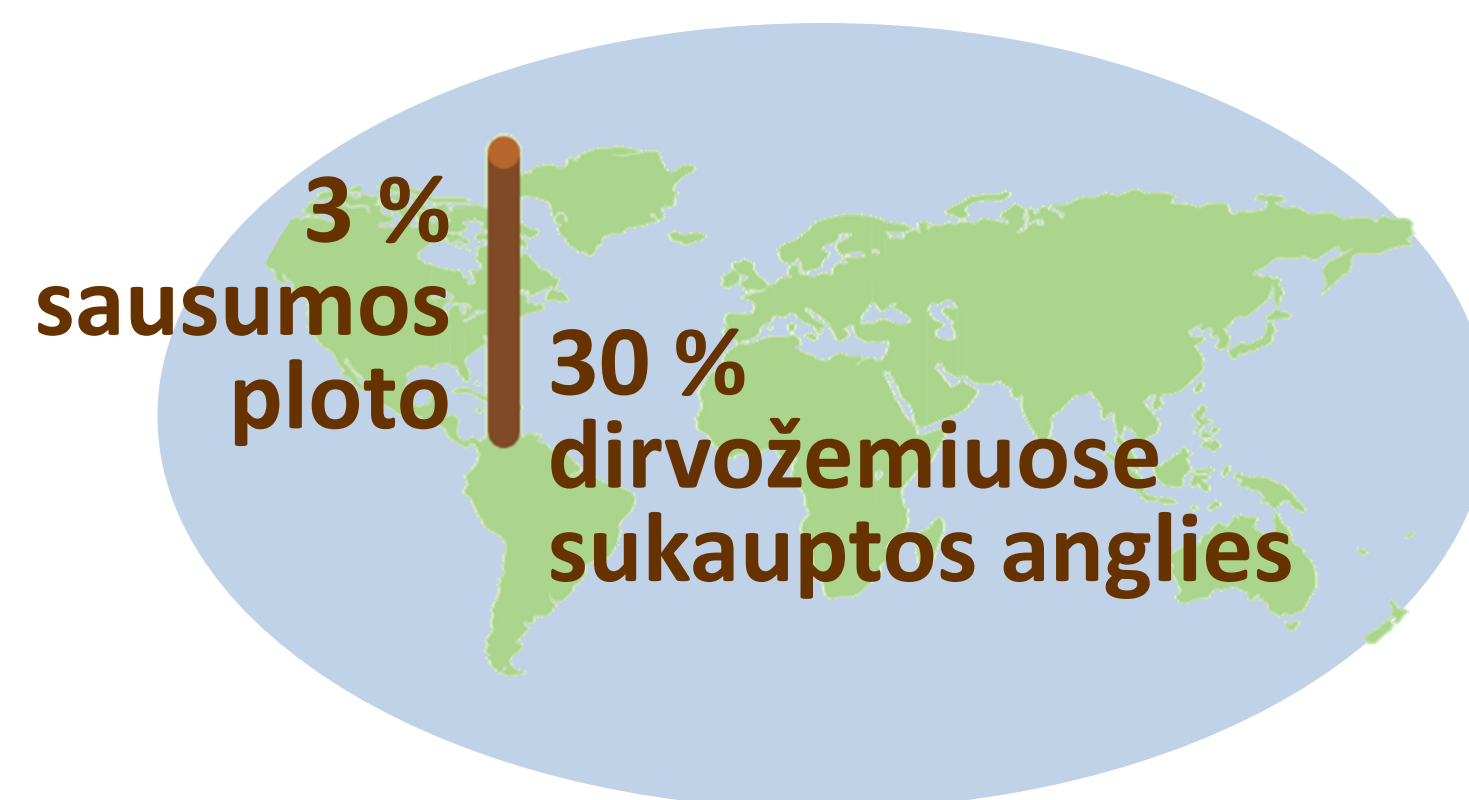
Pelkių susidarymas

Pelkių ir klimato apsauga

Pelkės – ypatingos ekosistemos, kurios kaupdamos organinę anglį (durpių pavidalu) reguliuoja šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ypač anglies dioksido – CO₂) balansą ore ir švelnina (vėsina) planetos klimatą.

Nusausintos pelkės ne tik praranda unikalią galimybę kaupti organinę anglį, bet tampa šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų šaltiniu.

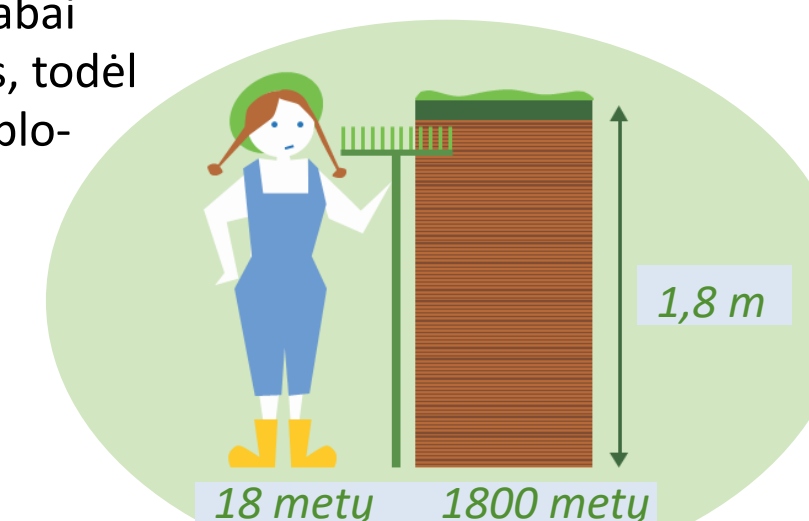

Žemapelkės paplitusios upių slėniuose, paežerėse, tarpukalvių daubose, aukštapelkių pakraščiuose. Jų paviršius lygus arba įgaubtas. Tai gausiausiai rūšių turinčios pelkinės ekosistemos, maitinamos atmosferos kritulių, gruntinio ir atitekančio paviršinio vandens, kuriame gausu mineralinių ir organinių medžiagų. Augalų dangoje vyrauja viksvos ir žaliosios samanos.

Tarpinio tipo pelkėse auga žemapelkėms ir aukštapelkėms būdingi augalai. Maitinamos lietaus ir gruntinių vandenų.

Aukštapelkės formuojasi iš tarpinio tipo pelkių. Aukštapelkių paviršius yra išgaubtas ir aukštėjantis nuo pakraščių į vidurį. Šio tipo pelkės maitinamos tik lietaus ir sniego tirpsmo vandens. Augalinėje dangoje vyrauja kiminai.

Durpių klotas formuojasi labai lėtai – vos 1 mm per metus, todėl prireiks šimtmečių, kol eksploatuoto durpyno vietoje atsikurs gyvybinga pelkė.

Pelkių reikšmė

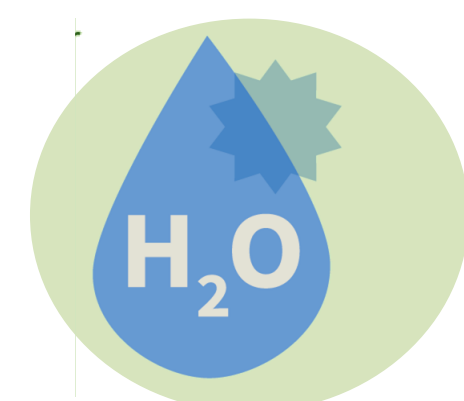
Pelkės švelnina klimato kaitą

Natūralių pelkių durpių klotuose sukaupta du kartus daugiau organinės anglies nei mūsų planetos miškuose. Mineralizuojantis nusausintų pelkių durpės į atmosferą išsiskiria dideli šiltnamio efektą sukeliančių dujų, ypač anglies dioksido (CO₂), kiekiai.

Pelkės mažina potvynių ir sausrų grėsmę

Pelkės sugeba reguliuoti vietovės vandens režimą. Kaupdamos atmosferinius kritulius jos mažina vandens nuotekų lietinguoju laikotarpiu ir saugo apylinkes nuo staigių potvynių. Sausuoju laikotarpiu pelkės lėtai atiduoda sukauptą drėgmę ir, tarsi dosnus donoras, papildoma aplinkinių ekosistemų vandens atsargas.

Pelkės – natūralūs valymo „įrenginiai“

Pelkes pelnytai galime vadinti planetos inkstais. Pelkių augalai ir durpės tarsi kempinė sugeria atmosferos kritulius kartu su juose esančiomis kenksmingomis medžiagomis. Taip išvalomas oras ir vanduo, o pagautos dulės ir teršalai neutralizuojami bei ilgam užrakunami durpių klode.

Pelkė – vertinga ekosistema

Pelkės yra retų ir prisitaikiusių prie nuolatinės drėgmės sąlygų augalų, gyvūnų, grybų bei mikroorganizmų buveinės. Tai ne tik svarbios retų pelkinių sparnuočių perėjimo vietos, bet ir saugios tarpinės poilsio bei mitybos aikštelės paukščių migracijos keliuose.

Saulašarės
Smailiasnukė varlė

Gervė

Tetervinas

Pelkinis melsvys

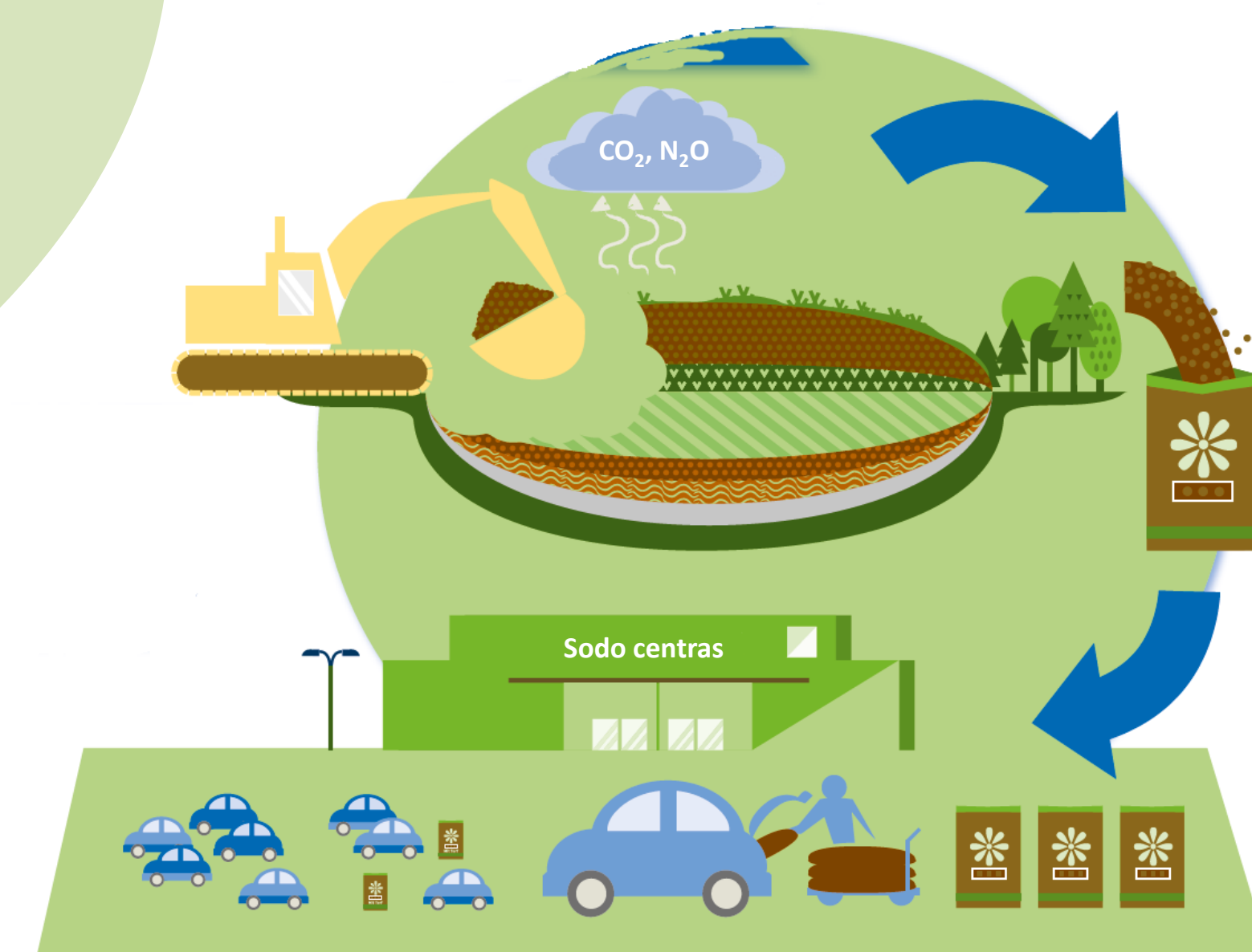
Perkūno oželis

Švylliai

Nuslėpta durpių produktų kaina

Ar įsigydami durpių produktų susimąstome, kad į jų kainą nėra įskaičiuoti nuostoliai, kuriuos dėl pelkių sausinimo patiria visuomenė ir gamta? Ši kaina neatspindi pelkių nykimo ir degradavimo pasekmių – vis didėjančios pavojingų potvynių tikimybės, oro ir vandens kokybės mažėjimo, klimato kaitos grėsmės ir kt. Būtent tai ir yra ta tikroji kaina, kurią mes sumokame už netvariai naudojamus durpių išteklius. **Ar tikrai norime gyventi be pelkių, kurios saugo mūsų klimatą, valo vandenį ir orą bei saugo mūsų namus nuo gaivališkų potvynių?**